

vázán, jak již odvolací soud správně vystihl. Tímto rozhodnutím nabyt však podnikatel nároku, by byl sprostěn ručení za sporný úraz podle § 46 úr. zák. Rozhodnutí tohoto nejvyššího soudu sb. čís. 3323 nemůže se žalobce dovolávat, poněvadž se tam přihodil automobilový úraz z příčin vnějších mimo podnik ležících, kdežto v případě souzeném jest zjištěn pravý opak, že žalobce byl dopravován na silostroji žalované firmy Z. v jejích službách a z jejího příkazu. Již rozhodnutím sb. čís. 8568 vyslovil tento nejvyšší soud právní názor, že jest použití ustanovení § 46 úr. zák., stal-li se automobilový úraz zaměstnance v příčinné souvislosti s provozováním podniku, a nemá nejvyšší soud příčiny, by se od něho uchyloval.

Čís. 9781.

Odpůrčí nárok.

V případě § 2 čís. 3 odp. řádu nepřísluší sice věřiteli důkaz subjektivních podmínek odporovatelnosti, ovšem ale důkaz objektivních podmínek odporovatelnosti nanejvýš, že šlo o právní jednání, jímž byl dlužníkům věřitel zkrácen.

I odchylný způsob úhrady nebo zajištění, kterého se od dlužníka dostane jeho blízkým příbuzným, může býti předmětem odpůrčí žaloby podle § 2 čís. 3 odp. řádu.

Bylo-li poznamenané pořadí ve prospěch pohledávky jiného věřitele vloženo na nemovitosti dlužníka i na nemovitosti třetí osoby, na nemovitosti dlužníka před zástavním právem odporujícího věřitele, třetí osoba pak, zaplativši pohledávku jiného věřitele, dala si vložiti zástavní právo v poznamenaném pořadí jen na nemovitosti dlužníkově, jest výše náhradního nároku (§ 222, čtvrtý odstavec, ex. ř.) škodou, jíž se může věřitel domáhati na oné třetí osobě.

(Rozh. ze dne 28. března 1930, Rv II 351/29).

Žalobci byl pravoplatně přisouzen proti Aloisu G-ovi peněžitý nárok, k jehož vydobytí vedl žalobce proti dlužníku nejprve exekuci zřízením vnuceného zástavního práva na dlužníkově nemovitosti čís. 559, jež byla povolena dne 22. února 1927, a pak exekuci vnucenou dražbou téže nemovitosti, jež byla povolena dne 21. června 1927. Banka Ř. poskytla roku 1926 Aloisu G-ovi úvěr do 30.000 Kč a její pohledávka z tohoto úvěru byla mimo jiné zajištěna tím, že Alois G. i jeho manželka Adolfina G-ová dali souhlas k poznámce pořadí, jež pak byla usnesením ze dne 4. června 1926 provedena na domě čís. 321, náležejícím Adolfině G-ové a na pozemku čís. 559, patřícím Aloisu G-ovi. Současně prohlásili oba manželé, že svolují k tomu, by banka vložila na obou nemovitostech v poznamenaném pořadí zástavní právo až do výše povoleného úvěru 30.000 Kč. Adolfina G-ová, zaplativši bance Ř. za svého manžela celou pohledávku z onoho úvěru, dala si na základě notářského spisu ze dne 19. dubna 1927 a usnesení o povolení poznámky pořadí vložiti zástavní právo za 30.000 Kč jen na pozemek Aloisa G-a čís. 559. V exekuční

dražbě, vedené žalobcem, vydražila pozemek čis. 559 Adolfiná G-ová. Žalobou, o níž tu jde, domáhal se žalobce na Adolfině G-ové, by bylo uznáno právem, že zajištění pohledávky žalované 30.000 Kč v notářském spisu ze dne 19. dubna 1927 provedené na pozemku čis. 559 jest proti žalobci bezúčinným, že žalovaná jest povinna to uznati a trpěti pokud se týče svoliti k tomu, by pohledávka žalobcova včetně útrat trestního řízení, sporu a exekuce byla uspokojena z nejvyššího podání za nemovitost čis. 559 před její vlastní pohledávkou 30.000 Kč zajištěnou na nemovitosti. Procesní soud první stolice žalobu zamítl, odvolací soud uznal podle žaloby. Důvody: Odvolací soud sdílí názor napadeného rozsudku, že se žaloba opírá o odpůrčí důvod § 2 čis. 3 odp. ř. a že jest jeho podkladem zřízení notářského spisu ze dne 19. dubna 1927, jímž Alois G. své manželce Adolfině G-ové doznal a stvrdil, že mu zapůjčila ze svého 30.000 Kč a že tento peníz vyplatí bance v M. k proplacení jeho dluhu u tohoto ústavu v téže výši. Nelze však přisvědčiti prvému soudu, pokud z doslovu žalobního žádání vyzvojuje, že žalobce považuje jen zajištění pohledávky žalované strany z notářského spisu udělením pořadí podle pol. 9 v knihovní vložce č. 559 odporovatelným, kdyžť právě z přípravného spisu žalobcova ze dne 30. listopadu 1927 vychází najevo, že žalobce odporovatelnost vztahuje i na právní podklad onoho zajištění, totiž na notářský spis ze dne 19. dubna 1927 a odporuje celému jednání nejen z důvodu bodu 3 § 2, nýbrž i z důvodu bodu 1 téhož ustanovení odpůrčího řádu. Jest se tudíž v obou těchto směrech věci obírati. Odvolací soud nesdílí právní názor napadeného rozsudku vycházející z tohoto právního hlediska. Podstata odporovatelnosti podle § 2 čis. 3 odp. ř. vyplývá jasně z úmyslu zákonodárcova a spočívá ratio legis v tom, že bylo-li právní jednání, jemuž se odporuje, předsevzato dlužníkem s blízkým příbuzným nebo v jeho prospěch, jest na rozdíl od případů podle § 2 čis. 1 a 2 odp. ř. průvodní břemeno přesunuto, takže odporujícímu věřiteli nenáleží důkaz subjektivní stránky odporovatelnosti, nýbrž stačí, obmezí-li se na důkaz, že dlužník v odpůrčí lhůtě předsevzal právní jednání, poškozující věřitele, proti blízkým příbuzným nebo v jejich prospěch, a žalovanému jest přenecháno, by uplatnil a prokázal námitku, že buď dlužník vůbec nejednal v úmyslu, poškoditi věřitele, neb že on sám takový úmysl ani neznal ani znáti nemusil. Pohnutkou k takové úpravě byla zákonu právě skutečnost, potvrzená zkušeností, že zpravidla se ukázaly nepoctivými, ba podvodnými takové smlouvy nebo právní jednání s blízkými příbuznými na úkor ostatních věřitelů, a proto zákon stanoví přímo domněnku, že dlužník v takových případech jednal v úmyslu, zkrátiti věřitele, a že druhé straně úmysl byl znám nebo znám býti musil. Odpůrčí nárok jen tenkrát se neseťká s úspěchem, vyvrátí-li druhá strana svými důkazy tuto zákonnou domněnku, takže odpůrčí žaloba jest i tehdy úspěšná, zůstaly-li důkazy žalovaného neurčitými a nepřesnými. Mimo to jest přihlížeti i k tomu, že také placení na pravou a splatnou pohledávku, jakož i poskytnutí odchylné úhrady, na příklad postup pohledávky nebo zboží na takovou pohledávku může býti odporováno mimo úpadek,

ovšem nikoli pro pouhé nadržování, jímž se porušuje zásada stejného nakládání s věřiteli, kteráž jest jen úpadkovému řádu vlastní, nýbrž jsou-li tu ostatní zákonné předpoklady §§ 1 a 2 odp. ř. Již ve vysvětlivkách k odpůřčímu zákonu ze dne 16. března 1884, čís. 36 ř. zák. poukazuje se k tomu, že není vyloučeno fraudulosní dorozumění dlužníka s druhou stranou ani v tom případě, platil-li dlužník některému svému věřiteli i pravou a splatnou pohledávku. Podle § 2 odp. ř. jsou za podmínek tam uvedených odporovatelnými veškerá právní jednání bez rozdílu a tedy po případě i placení nebo poskytnutí jiné úhrady na pohledávku pravou a již dospělou, poněvadž mohou nastati případy, že dlužník a věřitel nejednají při tom jen ve výkonu svého práva a své povinnosti, nýbrž sledují také účel, by poškodili jiné věřitele. Na základě skutkových zjištění dospěl odvolací soud k názoru, že se zřízení notářského spisu ze dne 19. dubna 1927 stalo, i na straně žalované i u jejího manžela, jedině za tím účelem, aby poškozen byl věřitel (žalobce) a, platila-li žalovaná dluh svého manžela věřitelem vůbec nevymáhaný o své vůli a dala-li si důsledkem toho v pořadí položky 9 zapsati právo zástavní pro svou pohledávku, byl i notářským spisem i dalším jednáním žalované, jež jest manželkou dlužníkovou, i když placena byla skutečně po právu jsoucí pohledávka, sledován účel věřitele zkrátiti.

Nejvyšší soud zrušil rozsudky obou nižších soudů a vrátil věc prvému soudu, by dále jednal a znovu rozhodl.

D ů v o d y:

Odvolací soud dovodil správně, že při odpůřčím důvodu čís. 3 § 2 odp. řádu jest na rozdíl od případu podle čís. 1 a 2 téhož § přesunuto průvodní břemeno ohledně některých podmínek odpůřčího zákona. V případě čís. 3 zákon předpokládá úmysl dlužníkův zkrátiti věřitele, i, že druhé straně tento úmysl byl znám neb aspoň musil býti znám, tak, že odporujícímu věřiteli nepřísluší důkaz těchto subjektivních podmínek odporovatelnosti. Rovněž správně dovodil odvolací soud, že i odchýlný způsob úhrady nebo zajištění, kterého se od dlužníka dostane jeho blízkým příbuzným, může býti předmětem odpůřčí žaloby podle § 2 čís. 3 odp. řádu. V tomto směru stačí odkázati na výstižné důvody napadeného rozsudku. Odvolací soud vzal za zjištěna vnitřní fakta, že dlužník Alois G. a jeho manželka (žalovaná) jednali jen za tím účelem, by byl žalobce jako věřitel poškozen. Zjištěním tímto jest dle § 504 c. ř. s. dovolací soud vázán. Jsou-li tato vnitřní fakta zjištěna, jest správným názor odvolacího soudu, že se žalované nepodařilo vyvinění podle poslední věty § 2 čís. 3 odp. řádu. K dovolacím vývodům jest podotknouti, že podstata odporovatelného jednání záleží v tom, že se žalované jako manželce dlužníka žalobcova dostalo odchýlného zajištění její pohledávky v ten způsob, že byl vyhotoven notářský spis dne 19. dubna 1927, tedy v době, kdy bylo možno, by žalovaná ke škodě žalobcově využila poznámky pořadí, jak se pak také stalo, a že byl, jak odvolací soud zjišťuje, jednajícími sledován účel, žalobce zkrátiti. Tudíž jest

nezávažné, že se Alois G. po vyhotovení notářského spisu, za uvedených okolností provedeném, nezúčastnil snad již činně při tom, když banka R. vydala usnesení o poznámce pořadí žalované straně a když tato provedla pak vklad práva zástavního pro svou pohledávku, v notářském spise uvedenou, v pořadí oné poznámky jen na nemovitosti svého manžela, takže táž poznámka na její nemovitosti váznoucí pozbyla, pokud jde o tuto její nemovitost, uplynutím času (§ 55 knih. zákona) účinnosti, kdežto současně byla nemovitost jejího manžela zatížena její celou pohledávkou jako vkladba jediná. Jak z § 2 čís. 3 odp. řádu jest patrné, jest podmínkou odporovatelnosti, by tu bylo právní jednání, jímž byl věřitel dlužníkův zkrácen. To jest — na rozdíl od shora uvedených subjektivních podmínek — jednou z objektivních podmínek odporovatelnosti; důkaz o této objektivní skutečnosti přísluší žalobci. Dovolatelka, provádějíc dovolací důvod čís. 2 § 503 c. ř. s., právem vytýká, že soudy nižších stolic se neobíraly správně touto otázkou. Jak z přílohy patrné, poskytla banka Ř. Aloisu G-ovi úvěr do 30.000 Kč, a pohledávka z tohoto úvěru byla mimo jiné zajištěna také tím, že Alois G. i žalovaná jeho manželka dali ve prospěch této úvěrní pohledávky svolení k poznámce pořadí, kteráž pak provedena byla na domu čís. 321, patřícím žalované straně, a na pozemku Aloisa G-a vl. čís. 559 téže knihy. Současně prohlásili oba manželé v téže listině, že dávají své výslovné svolení k tomu, by banka na základě podepsané úvěrní listiny, kdykoliv to uzná za potřebné, vložila v poznamenaném pořadí právo zástavní až do výše povoleného úvěru 30.000 Kč na obou nemovitostech. Za tohoto stavu věci byla — jak se to v praxi velmi často vyskytuje — poznámka pořadí podle § 53 knih. zák. povolená vlastně pouhou dočasnou náhradkou vkladu práva zástavního samotného, při čemž se počítá s případným ušetřením výloh vkladu a s ušetřením výloh spojených se vkladem výmazu vloženého práva zástavního. V tomto případě byla poznámka pořadí účinnou do 5. června 1927, a žalovaná, zaplativši za svého manžela celou pohledávku z úvěru a dostavši od banky usnesení o povolení poznámky pořadí, podle § 54 kn. zák. jen v jednom vyhotovení vydané, dala si na základě notářského spisu a tohoto usnesení vložit právo zástavní pro 30.000 Kč jen na nemovitost Aloisa G-a. Tím efektivně bylo docíleno téhož, jako kdyby žalovaná propustila svou nemovitost ze simultánního závazku, a tím žalobce, pro nějž na pozemcích Aloisa G-a vázne jeho pohledávka v pořadí za onou poznámkou a tudíž nyní v důsledku účinnosti oné poznámky i v pořadí za pohledávkou žalované strany, jest poškozen v ten způsob, že se nemůže domáhati náhradního nároku podle § 222 čtvrtý odstavec ex. ř. A právě výše náhradního nároku, kterého žalobce mohl, nebýti odporovatelného jednání, podle § 222 ex. ř. dosáhnouti na nemovitosti patřící žalované straně, jest škodou, jejíž náhrady se může žalobce podle § 13 odp. řádu a § 1323 obč. zák. domáhati na žalované straně. Že způsob náhrady takové odpovídá zásadám hmotného práva, bylo zevrubně dovozeno v rozhodnutí čís. 4762 sb. n. s., na něž se dovolatelka odkazuje. Bude proto jako předurčující otázku řešiti, v jaké výši by bylo přiznati žalobci nárok

podle § 222 čtvrtý odstavec ex. ř., kdyby bylo došlo ke vkladu práva zástavního pro pohledávku banky i na nemovitosti žalované strany, a jen do této výše bude lze žalobnímu nároku vyhověti, kdežto až do výše částky, kterou by mohla žalovaná požadovati z výtěžku za dlužníkovu nemovitost při t. zv. poměrném uspokojení, bylo by žalobu zamítnouti. Ježto však dosud nebyl a při názoru soudů nižších stolic ani nemusil býti zjišťován skutkový základ v tomto směru závažný, bylo podle § 510 c. ř. s. dovolání vyhověti tak, jak se stalo.

Čís. 9782.

Ochrana nájemců (zákon ze dne 28. března 1928, čís. 44 sb. z. a n.).

Povinnost pronajmouti podle § 1 (3) zák. byt znovu nájemci stíhá pronajímatele v každém případě, aniž záleží na tom, proč nebylo bytu použito k účelu, pro nějž byl uvolněn. V tom, že pronajímatel pronajímá již byt jinému, nelze spatřovati objektivní nemožnost plnění.

Nárok na náhradu škody podle § 1 (3) zák. předpokládá pronajímatelovo zavinění.

(Rozh. ze dne 28. března 1930, Rv II 127/30.)

Usnesením soudu byla žalovanému jako vypovídajícímu proti žalobci povolena výpověď z bytu, který obýval v domě žalovaného, z důvodu § 1 (2) čís. 13 zák. o ochr. náj., jelikož žalovaný byt ten nutně potřeboval pro svou vdanou dceru. Žalobce se následkem této výpovědi dne 1. listopadu 1928 z bytu skutečně vystěhoval. Dcera žalovaného se však do bytu po jeho uprázdnění vůbec nenastěhovala, poněvadž byl lékařem prohlášen za škodlivý pro zdraví jejího dítěte. Žalovaný se následkem toho postaral výměnou bytů ve svém domě o zdravější byt pro svou dceru a do sporného bytu se nastěhoval následkem této výměny nájemník Š. Žalobou, o níž tu jde, domáhal se žalobce na žalovaném, by byl uznán povinným pronajmouti mu opět byt a nahraditi škodu, jež mu vzešla vystěhováním se z bytu. Procesní soud první stolic žalobu zamítl. Odvolací soud změnil napadený rozsudek v ten rozum, že uznal žalovaného povinným pronajmouti opět byt žalobci, jinak odvolání žalobcovu nevyhověl. Důvody: § 1 (3) zákona o ochraně nájemníků ustanovuje, že, byla-li připuštěna výpověď z důvodů uvedených v odst. (2) pod čís. 10 až 16, jest povinen pronajímatel vypovězenému nájemníkovi znovu pronajmouti byt nebo jinou místnost a nahraditi mu zaviněnou škodu, nebude-li jich do čtyř neděl po uprázdnění použito k účelu, pro který byla výpověď povolena. Z doslovu zákona vychází jasně na jevo, že povinnost nájemníkovi byt znovu pronajmouti stíhá pronajímatele v každém případě, a nepřichází v úvahu, proč pronajímatel nepoužil nebo použití nemohl bytu vypovězeného nájemníka k účelu, pro který výpověď byla povolena. Ježto žalovaný bytu žalobcova k tomuto účelu nepoužil, lhostejno, z kterého důvodu se